

Inventar kuće pelješkog pomorskog kapetana iz početka 18. st.

VINKO IVANČEVIĆ

Pelješka pomorska obitelj Brsečina, prema zapisima u knjigama kancelarije Dubrovačke Republike, je iz *Sabioncella*, što je tada u užem smislu označavalo jugozapadni dio poluotoka Pelješca tj. današnje Orebiće i njegovu bližu i dalju okolicu. Ta obitelj se još od davnine bavila pomorstvom, tako da iz do sada objavljene građe znamo da je Marko Brsečina g. 1596. bio vlasnik nave od 350 kola nosivosti i da je ta nava kupljena u Napulju. Iz 17. st. imamo više vijesti da se Brsečine bave pomorstvom. Tu su Stjepan koji se javlja g. 1644, 1650, 1651. i 1654; pa Kristo g. 1650, 1651. i 1654; Ivan g. 1664. i 1686. i Pavao g. 1678. U 18. st. spominju se Frano g. 1735, Ivan g. 1740. i 1742; Stjepan Ivanov g. 1743. i Stjepan 1722, 1742. i 1782. I u 19. st. bilo je pomoraca iz obitelji Brsečina. Navest ćemo samo da 13. I. 1803. dubrovački Senat donosi zaključak da kap. Brseč(ina), koji dolazi iz Aleksandrije, može ući u luku sa svojim brodom.¹

Brsečine su plovili na najrazličitijim tipovima dubrovačkih brodova, pa ih u 16. st. nalazimo ukrucane na navi, 17. st. na šajki, gripu, a u 18. st. na pulaci, tartani, fregadunu, marsiljani i navi. Bili su zapovjednici, patruni, ekonomski brodova. Sa brodovima su prevozili drvo, platno, novac (17. st), grožđe, spužve, sol (18. st). Obavljali su putovanja Rijeka—Bakar/Dubrovnik (17. st), Girgenti/Livorno i Barletta/Dubrovnik (18. st). Brsečine su naručivali osiguranje robe koju su prevozili brodovi za njihov račun. Oni su kupovali i brodove, tako da osim već spomenute kupovine u Napulju, g. 1743. kupili su fregadun u Senju,² da spomenemo usput samo nešto od njihove mnogostrane pomorske djelatnosti.

Nas zanima kapetan Luka Brsečina o kojem postoji vrlo malo arhivskih vijesti, ali je zato prigodom njegove smrti sačinjen inventar u njegovoj kući u Orebićima (*in Sabioncello*). Taj inventar nam pruža dragocjene podatke u prvom redu o garderobi pelješkog pomorskog kapetana u početku 18. st., o nekim navigacijskim potreštinama na pelješkim brodovima, o namješčaju peljeških kuća i o drugim zanimljivostima. Budući da su takvi inventari za to doba dosta rijetki, na kraju ovog članka donosimo ga u cijelosti i u izvornom talijanskom jeziku kako je zapisan u seriji *Diversa de foris* Historijskog arhiva u Dubrovniku.

Dok se ne naiđe na više podataka o životu i radu našeg kapetana Luke zadovoljimo se za sada samo ovom kratkom viješću. Nava *Madonna del Carmine e S. Antonio*, čiji je zapovjednik kap. Luka Brsečina,³ g. 1720. krca sol za državni račun u solanama u Barletti za Dubrovnik. Budući da je brod bio velike nosivosti morao se zadržati dulje vremena, tj. punih deset dana dok

je završio ukrcaj. Otputovavši iz solanâ s navedenim teretom u Dubrovnik i prispjevši u tu luku odmah se opazilo da voda prodire u brod. Voda je prodimala sve dok nije iskrcan cijeli teret soli, pa se moralo svakodnevno više puta crpsti vodu sisaljkom iz broda. Zbog toga je oštećen dobar dio soli. Nakon iskrcaja tereta kapetan Brsečina je prijavio tu štetu nadležnom Pomorskom konzulatu u Dubrovniku. Bila su ispitana dva svjedoka s broda i prema svjedočenju nokjera Marka Ruđerija s Pelješca našla su se dva glavna oštećena mjesta u brodu na pramcu i krmi koja su prouzrokovala tu štetu. To je isto potvrdio i gvardijan istog broda Ivan Munić iz Slanog.⁴

Dobivši od dubrovačke vlade pismeni nalog od 19. veljače 1722. da sastavi inventar stvari u kući u Orebićima pokojnog kapetana Luke Brsečine, kapetan Trstenice Mato Buč učini to uz pomoć svog kančeljera Karabuče i 3. ožujka šalje joj propisno potpisan i zapečaćen inventar. U svom popratnom pismu Buč napominje vladi da se u kući pokojnog Luke Brsečine nalaze i stvari pokojnog kap. Ivana Ljubaka⁵ (prema tvrdnji njegovih nasljednika), ali da je on inventarizirao sve bez obzira na to.

Da bi se shvatio taj zahtjev Ljubakovih nasljednika treba spomenuti, da je g. 1709. kap. Luka Brsečina oženio Mariju Ljubak, kćer kap. Ivana, koji je već bio umro 1707,⁶ pa od tuda potječu spomenuti zahtjevi nasljednika pokojnog Ljubaka, jer je vjerojatno u kući još bilo zajedničkih stvari. Osim toga prigodom popisivanja stvari kap. Stjepan Brsečina zamolio je vladinog predstavnika Buča, da mu pošalje dva javna procjenitelja, da vide poboljšice koje je na tim zemljama učinio pokojni kap. Luka, jer zemlje još nisu bile podijeljene. Taj zahtjev učinio se Buču posve opravdanim, ali su se tome usprotivili kap. Nikola Suljažić i kap. Mato Lazarović, budući da su oba bila zainteresirani rodbinskim vezama u Ljubakovo nasljedstvo. Oni su zahtijevali, da vlada odluči da li se te poboljšice imaju procijeniti ili ne, pa da oni osobno prisustvuju sudskoj raspravi, na kojoj bi iznijeli svoje stanovište.⁷

Spomenuti kapetan Trstenice Buč nadalje izvještava vladu, da su se kod nekog Šimuna Roda za račun pokojnog Brsečine našle dvije krave koje je iz Senja doveo te da ih je Brsečina njemu predao pod uvjetom, da njihov priplod dijele napola. Tako sada Roda ima ukupno sedam krava. Prigodom popisa popisano je i šest ovaca, pa se može zaključiti, da je kapetan Brsečina bio i dobar ekonom, jer osim toga, kako ćemo dalje vidjeti, tu se našlo i mnogo bačava za vino.

Kuća je bila prizemna s dvije sobe, saločom i potkrovljem.⁸ Po nekim predmetima pronađenim u potkrovlju moglo bi se pretpostaviti da se kuhinja tu nalazila, što tada nije bilo ništa neuobičajeno. Spominje se i dvorište (*nel cortile*), koje, ako doslovno shvatimo, dočarava neki otvo-

reni prostor. Ali u njemu su popisani mnogi i takvi predmeti, koji bezuvjetno zahtijevaju čuvanje u zatvorenim prostorijama, kao što su vlasulje, pištolji, odjeća, puške, knjige i dr., da od mnogih tu popisanih predmeta nabrojimo samo neke. Stoga mislimo, da nećemo pogriješiti ako pretpostavimo, da je u tom dvorištu bilo odijeljenih zatvorenih prostorija u kojima su se čuvali spomenuti i još mnogi drugi — vrijedni predmeti. Ili se možda možemo usuditi pretpostaviti da nije najbolje izabrana riječ koja je imala označiti prostoriju u kojoj su se ti predmeti nalazili.

Ako sudimo po popisanim predmetima, kuća je za tadašnje prilike bila dobro opskrbljena različitim potrepštinama. Od pokućstva tu je bilo postelja, stolova, stolica sa platenim sjedištem, drvenih blagajna, ormar za odijela, zrcalo. Našla se bogata posteljina i sagovi za pod i stolove. Bilo je na desetke uokvirenih slika svetaca. Uz kuhinjsko posuđe tu se našao i pribor za jelo od srebra.

Osobito bogata bila je kapetanova garderoba, pa se tu našlo uz kabanicu svečano odijelo, nekoliko hlača, zatim rupčići, čarape i košulje, sve od svile, vunene rukavice, kravate, papuče, vlasulja, više kapa i šešira i mnoge druge stvari. Popisana je i starinska grijalica (*scandaletto*) koja je služila zimogroznim kućanima da za studenih dana ugriju sebi krevet.

Mnogobrojan je nakit, većinom ženski (kopče, naušnice, posebno samokovice),⁹ pa prstenje od zlata i srebra, neki s ugrađenim dragim kamenjem. Našlo se krunića i ogrlica od koralja. Popisano je i dosta ženske garderobe, uz ostalo 8 ženskih odijela i nekoliko tkanina (svilenih i platnenih) još neisječenih, što je vjerojatno pripadalo kapetanovoj udovici Mariji, rođenoj Ljubak. Tu se našao čak srebrni pečatnjak kuće Brsečina.

BILJESKE

¹ S. Vekarić, Dubrovačka trgovačka flota 1599. godine. Anali Histojskog instituta, Dubrovnik 1954, 428; J. Luetić, Brodovlje Dubrovačke Republike 17. stoljeća. Dubrovnik 1964, 86—99 i S. Vekarić, Pelješki jedrenjaci, Split 1960, 117; Za Stjepana iz g. 1655. nalazimo da je iz Slanoga i zadužen je za arboratik gripa *Santa Anna* od 36 kola (Pom. 56—3/6, 13); *Bom.* 56—3/6, 104 u Hist. arhivu u Dubrovniku; *Div. for.* 145 f. 103 u HAD; S. Vekarić, Pelješki jedrenjaci. Split 1960, 95 i V. Ivančević, Luka Livorno i dubrovački brodovi. Dubrovnik 1968, 21. Pom. 56—3/6, 61, 89, 101, 104; Cons. rog. 210/1803, f. 3.

² S. Vekarić, Pelješki jedrenjaci, Split 1960, 95.

³ Njegovo prezime je ovdje zapisano kao Bersec, a nađeno je zapisano i kao Bersech, ali ćemo radi jednoobraznosti upotrebljavati oblik Brsečina, jer je taj oblik prevladao. Još i danas u dubrovačkom Primorju ima selo koje se zove Brsečine.

⁴ Pom. 56/4—5, f. 152 v. u HAD.

⁵ Za kap. Ivana Ljubaka našli smo, da je u svibnju g. 1688. nabavio u Korčuli vašel S. *ta Iustina*, koji mu je izgradio proto Marko d'Angeli. Brod je bio dug 60 noga, cijena trupa 2020 reala, a s brodskom opremom, oružjem i 8 topova stajao ga je 8 000 venecijanskih dukata. U kolovozu iste godine došao je iz Barlette u Korčulu, da pribavi isprave za taj brod. Iduće godine 1689. u ožujku prolazi pelješko-korčulanskim kanalom iz Drača s brodom krcatim vrijednom robom i bosanskim trgovcima. Kratko vri-

Vrijedno je istaknuti da u inventaru koji je napisan na talijanskom ima umetnutih hrvatskih riječi, kao što su naprstak, samokovice i dr. Još je zanimljivije, da je sastavljač inventara jednu čitavu rečenicu napisao hrvatskim jezikom i ta glasi: »Jedna giriza od slata.«

Za smještaj vina našlo se preko 20 što manjih što većih bačava i drugog posuđa koji se upotrebljava pri pravljenju vina, što znači da je tada loza bila rodna u tom kraju.

Čini se da je kapetan Luka volio ribolov, jer se u kući našlo 6 mreža od kojih je jedna nova mreža polandra, jedna mreža prostica i četiri druge mreže. Popisana je i nova barka sa 4 vesla, jedrom i kormilom. Bilo je tu i 6 pušaka, pa ga možemo smatrati i strastvenim lovcem, ukoliko puške i 4 mača, koja su također popisana, nisu s brodova kojima je kap. Luka plovio.

Budući da je naš Luka pomorski kapetan, nas zanima što se poslije njegove smrti od potrepština, koje su pomorskom kapetanu potrebne na brodu, našlo u njegovoj kući, iako je umro u Slanome g. 1721.¹⁰ Među te predmete možemo svrstati feral, a svakako portolan za plovidbu, malu busolu (vjetrulju) i dvije navigacijske karte. Dragocjen nam je taj podatak o kartama, jer na žalost, iako ni tada dubrovački brodovi nisu mogli bez njih, među obilnim arhivalijama u arhivu Dubrovačke Republike ima malo spomena o njima.¹¹

Na kraju se može zaključiti da je riječ o dobrostojećoj kapetanskoj kući, kakvih je u tom stoljeću na Pelješcu bilo više. Stanovništvo čitavog poluotoka upućeno je oduvijek na more. Ono mu je izvor velikog blagostanja koje se znalo iskoristiti, poglavito ulaganjem u brodarstvo, ribarstvo i pomorsku trgovinu.

jeme nakon toga zaplijenio mu je brod marokanski korsar, ali oslobodivši ga putuje iz Korčule u Hvar na posluh Nj. Eks. Cornara, gdje će ukrcati vojsku za Levant. (V. Ivančević, Dnevnik pisan u Korčuli o događajima iz druge polovice 17. stoljeća. Godišnjak Pomorskog muzeja sv. XXIV, Kotor 1976, 47—70.)

⁶ Za te podatke zahvalan sam Nenadu Vekariću, sastavljaču nekoliko genealogija peljeških obitelji. (Vidi njegov rad: Nakovanske obitelji do 1900. godine u Pelješkom zborniku, knj. 1, Zagreb 1976, 335—355 i V. Ivančević, O pelješkim pomorcima iz roda Fiskovića u 18. i u početku 19. st. Rukopis primljen za objavljivanje u dubrovačkim Analima JAZU, sv. XV.)

⁷ *Div. for.* 145, f. 103—107 v. u HAD.

⁸ O pelješkim kapetanskim kućama vidi I. Fisković, Kulturno-umjetnička prošlost Pelješkog kanala. Split 1972, 158, 161.

⁹ Vidi C. Fisković, Orebička ženska narodna nošnja. Pelješki zbornik, knj. 1, Zagreb 1976, 227—269.

¹⁰ I taj podatak dugujem uslužnom Nenadu Vekariću.

¹¹ Vidi I. Sindik, Dubrovačka Republika na kartama XVII vijeka. Rešetarov zbornik, Dubrovnik 1931, 281 i moj članak pod pseudonimom V. *Iv(an)čević*, Plovidbene karte na starim dubrovačkim brodovima, Naše more, br. 3/1956, 218—219.

PRILOG

Adi 27 Feb. 1722. in Sabioncillo
 Inventario delle robbe, che si trovano in casa
 di qm Luca Barsecina
 In p.ma camera

Una coltra	n. 1.
Un lenziol	n. 1.
Una filzada	n. 1.
Un stramazzo	n. 1.
Uno pagliarizzo	n. 1.
Quattro vetriate	n. 4.
Quattro tavole di letto	n. 4.
Una litira di ferro	n. 1.
Quattro spade	n. 4.
Quattro quadretti piccoli	n. 4.
Sei cussini da letto	n. 6.
Nove fazzoletti di seda	n. 9.
Nove mahramize ricamate con seda	n. 9.
Due mahramize con sviloneso	n. 2.
Quattro fazzoletti bianchi	n. 4.
Una mahramiza nuova di ridizan	n. 1.
Une calze di seda	n. 1.
Due fasci da donna tessute con oro	n. 2.
Cinque fasci da donna di seta	n. 5.
Una scatola di arg.o	n. 1.
Una agnus Dei in argento	n. 1.
Una brittola con argento	n. 1.
Une fiubbe di argento	n. 1.
Centurini due con argento	n. 2.
Cinque anelli d'oro	n. 5.
Anelli quatro con turchine	n. 4.
Uno anello con garstadini rossi	n. 1.
Un 'anello d'oro con garstadini 15. in mezzo con garstaldino verde	n. 1.
Tre anelli d'oro piccoli con garstaldini	n. 3.
Uno paro di recchini d'oro grandi	n. 1.
Uno paro di samokovize d'oro	n. 1.
Uno paro di rechini scletti d'oro	n. 1.
Une Perugine d'oro con granelli diecinueve	n. 1.
Uno napartnach d'arg.to	n. 1.
Uno sigillo d'arg.to di Casa Barsecina	n. 1.
Jedna giriza od slata	n. 1.
Uno mezzo braccio di cendalo	n. — 1/2
Tre brazza di gallon d'oro	n. 3.
Tre brazza di romana d'oro sopra rizza	n. 3.
Une fiubette d'arg.o	n. 1.
Una corona di Rosario di corallo con uno crocifisso d'arg.o e con due medaglie d'arg.o e Santa Elena in arg.o	n. 1.
di più una corona di corallo	n. 1.
Un collarino di corallo	n. 1.
Quatro camisole di seta	n. 4.
Sette camizotti oridinarij da donna	n. 7.
Otto habiti di Donna	n. 8.
Uno fagotto di rascia turchina B.a sedici	n. 1.
Brazza venti di seta bianca	n. 20.
Brazza quindici di tela Fiumana	n. 15.
Un fagottino di B.a 6. di saia Turchina di più tela bianca B.a quindecim	n. 1.
Due B.a di cocosar rosso	n. 2.

Quatro Mahramize di rediza	n. 4.
Un cuscinetto di Laor dà Donna	n. 1.
Un faziol di coltra fino di Persia	n. 1.
Un faziol di coltra fino di Persia	n. 1.
Undeci mazza di aMslino con uno parangal	n. 11.
Una cassa di noghera	n. 1.

In 2. da Camara

Uno specchio grande con svaggia nera	n. 1.
Dieci quadri con Santi	n. 10.
Sei quadretti piccoli	n. 6.
Una coltra	n. 1.
Due filzade	n. 2.
Due cuscini per letto	n. 2.
Uno Lenzuol	n. 1.
Due Cavezzali	n. 2.
Uno Stramazzo	n. 1.
Un pagliarizzo	n. 1.
Uno parapetto di Letto d'Indiana	n. 1.
Quatro tavole di letto	n. 4.
Uno par di cavaletti	n. 1.
Due giuppe usade	n. 2.
Uno chilimo per tavola nuovo	n. 1.
Una coltra usata di mezza vita	n. 1.
Una coltra Pugliese di bombaso	n. 1.
Due capelli vecchi bordati	n. 2.
Due intimi di Seda	n. 2.
Una polacchina di Damasco	n. 1.
Une braghesci di Damasco	n. 1.
Una velada di panno di meza vita	n. 1.
Due polacchine una di rasetta, et altra di bordato	n. 2.
Quatro linzoli di meza vita	n. 4.
Due intime di seta ricamate di più due intime bianche	n. 2.
Quindici berette bianche	n. 15.
Due linzoli piccoli bianchi	n. 2.
Due casse una Venetiana et altra di Fiume	n. 2.

In sala

Una tavole retonda	n. 1.
Due sedie pretine di noghera	n. 2.
Sette careghe con paglia	n. 7.
Un vestiario di noghera	n. 1.
Una cassa di noghera lavorata	n. 1.
Una tavoletta d'albeo	n. 1.
Una canavetta grande	n. 1.
Un feral con vetro	n. 1.
Uno secchio di rame con sua cacina	n. 1.
Un'imbrich di stagno	n. 1.
Due linzoli di tela	n. 2.
Tre pera d'arg.o havuti in pegno	n. 3.
Quatro cortelli con manico d'argento	n. 4.
Cinque para di posade d'arg.o	n. 5.
Dieci peroni di ferro con manico di osso	n. 10.
Sette coltelli con manico d'osso	n. 7.
Tredici tovaglioli da tavola	n. 13.
Tre tavaglie da tavola	n. 3.
Tre linzoli	n. 3.

Cinque tavaglioli nuovi	n. 5.	Quattro cavalletti dà letto con sue tavole	n. 4.
Due sughiamani	n. 2.	Due filzade vecchie	n. 2.
Uno tabarro di panno	n. 1.	Una coltra vecchia	n. 1.
Uno per di braghesc di panno	n. 1.	Due stramazzi piccoli	n. 2.
Una sottana rossa galonada con oro	n. 1.	Una rette polandra nuova	n. 1.
Una velada di panno	n. 1.	Uno pagliarizzo	n. 1.
Una sottana di panno	n. 1.	Una tavola di noghera	n. 1.
Un'altra velada di panno	n. 1.	Una coltra vecchia	n. 1.
Due gravate	n. 2.	Uno stramazzo grande nuovo	n. 1.
Quattro para di Manighetti	n. 4.	Una rette postiza	n. 1.
Due peri di guanti di lana	n. 2.	Tre pezze di rete tramagliati	n. 3.
Uno stramazzo	n. 1.	Una rette squainara	n. 1.

In suffita

Trenta due piatti di feltre	n. 32.	Una filzada vecchia	n. 1.
Sette piatti pure di feltre	n. 7.	Una lettiera di legno	n. 1.
Due chilimi usati	n. 2.	Due canavetti piccolo	n. 2.
Due candelieri di feltre	n. 2.	Due trepiedi di ferro	n. 2.
Sei sacchi vodi	n. 6.	Uno scandaletto	n. 1.
Sei stara di grano poco meno	n. 6.	Uno proveligio di Regno di Napoli	n. 1.
Diversi ar . . . , piteri, boccali		Sei bastoni di ferro	n. 6.
Tre stagnade di rame	n. 3.	Quindici caratelli tra grandi e piccoli	n. 15.
Due gradicule di ferro	n. 2.	Due tinazzi mezani	n. 2.
Due macini per majinar grani	n. 2.	Uno teler	n. 1.
Nel cortile		Dodici tavole nove di Buccari	n. 12.
Due Perucche rifatte	n. 2.	Dua para di foscine	n. 12.
Due berette usate	n. 2.	Dua para di foscine	n. 2.
Uno pero di pistole	n. 1.	Uno lamisar di ferro	n. 1.
Una sottana e une braghescie vecchie di		Una lumi in canna	n. 1.
Damasco	n. 2.	Sei schioppi, cinque guarniti e uno non	n. 6.
Due patrone dà polvere	n. 2.	Di vino bareli sei	n. 6.
Quattro pera calze di lana	n. 4.	Un'asta, ò sia carrozzo per una tartana	n. 1.
Quattro pera di calze di seda usate	n. 4.	Due raschiere di ferro, dove stanno le	
Due fascie piccoli di seda	n. 2.	armi	n. 2.
Cinque camisale di dimitto usate	n. 5.	Sei pecore	n. 6.
Tre pera di sotto braghessi	n. 3.	Uno libro Portolano per navigar	n. 1.
Nove camige di tela	n. 9.	Una scattola di laton	n. 1.
Una velada vecchia	n. 1.	Una bossula piccola	n. 1.
Tre para di braghesci due di drappado		Due carte di navigar	n. 2.
e una di bordatto	n. 3.	Una barchetta nuova con quattro remi,	
Uno crugato di rasia	n. 1.	vela e timon	n. 1.
Una granata usata	n. 1.	Due secchi di rame per acqua	n. 2.
Uno paro di papucie	n. 1.	Uno tondo di stagno	n. 1.
Dua para di scarpe vecchie	n. 2.	Due vacche da queste sono uscite cinque	n. 7.
Dua cassa d'albeo	n. 2.		
Una valige vecchia	n. 1.	Locus signi	Matteo Bucchia, cap. no
Uno banchetto dà tavola	n. 1.	D. Blasii	Carabucchia Cancell.o

(Div. de for. 145, f. 104—107 v. u Historijskom arhivu u Dubrovniku).

